

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput IV. (a) Clemens III.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

in apologia quam scripsit ad Reges Hugonem, & Robertum. Ejus hæc sunt verba relata ab Aimonio de vita S. Abbonis Floriacensis Martyris. [Certe, charissimi Principes, nec catholicè vivimus, ne catholicè loquimur, quando illam Ecclesiam dico esse meam, ille alteram dicit esse suam, ac veluti quædam jumenta, comparati jumentis insipientibus, utrasque aliquando venales proponimus, propositasque ab aliis emere non formidamus. Est etiam alius error gravissimus, qui fect altare esse Episcopi, & Ecclesiam alterius cujuslibet Domini, cum ex domo consecrata, & altari unum quoddam fiat, quod dicitur Ecclesia, sicut unus homo constat ex corpore, & anima. Videte æquissimi Principes, quò nos ducit cupiditas, dum refrigerat charitas.] Alia dabimus in cap. de capel. monach.

(c) *Fidelitates & hominia.*] Id est homagia, & hominia, de quibus egi in cap. nimis, de jurejur.

(d) *Justitarios.*] Et ita monachi Cistercienses juxta priscam ipsius Ordinis disciplinam non

poterant temporalem jurisdictionem habere: quod aliis monachis olim prohibitum non esse, facile constat ex finalibus verbis hujus textus, ubi docet Alexander III. quod si ad Cistercienses transferantur alterius Ordinis, seu Religionis monasteria habentia villas, vasallos, & similia, debent hæc omnia, qua Cisterciensibus non conveniunt, relinquere, aut commutare pro aliis rebus, seu possessionibus. Unde similia bona non improbantur in aliis monasteriis, ut probat Anguianus de legibus lib. 2. cap. 17. num. 6.

(e) *Ceterum domus ille.*] Ex his verbis constat, non solum singulares monachos posse ad strictiorem religionem transire, juxta tradita supra, in cap. licet, de regul. verum & monasteria integra posse in alia migrare, novamque regulam profiteri: quod latius prosequuntur Sanchez tom. 2. mor. lib. 6. cap. 7. Riccius lib. 8. de jure person. cap. 4. n. 25. Tamburinus tom. 3. de jure Abbat. disp. 7. quest. 1. num. 14. Barbosa libro 1. de jur. Eccles. cap. 42. num. 50. Hallierius in vindic. fol. 489.

CAPUT IV.

(a) Clemens III.

Super quodam canonico Regulari, qui in articulo mortis agens, licet à Priore suo commoitus, proprium, quod contra regulam latenter habuerat, noluit resignare, & sic diem clausit extremum: quid scilicet de illo agendum sit, cum nihilominus fuerit inter alios fratres traditus sepulturæ, nos duxisti necessariò requirendos. Quia veto te ignorare non credimus, quid de talibus in regula B. Augustini habeatur statutum, & quod ipsum in Synodo Lateran. constet inhibutum manifestè: inquisitioni tuæ presentibus literis respondemus, quod ille canonicus non tantum fuit christianâ sepulturâ privandus, verum etiam si sine maximo scandalo potuerit fieri, de ipsa projici dignus est Ecclesia, & extra cæmeterium Ecclesiæ sepeliri. Cum sicut in ipsa Synodo habetur expressum, nec oblatio pro eo faciendâ sit, nec inter fratres debeat sepulturam habere. Hoc autem cum fortè contigerit, in similibus est agendum.

NOTÆ.

1. (a) *Clemens III.*] Ita etiam legitur in secunda collectione, sub hoc tit. cap. 6. nulli tamen exprimitur Prælati cui rescribat Pontifex, licet constet agere de canonico Regulari Ordinis D. Augustini, & sic aperte ex hoc textu probatur, non solum monachos, verum & canonicos Regulares paupertatem vovere; quod etiam probatur ex sermone 1. D. Augustini de futurorum clericorum vita, ibi: *Inter nos nulli licet in societate nostra habere aliquid proprium.* Notavit Basilus Legion, quest. 3. schol. cap. 9. in principio.

COMMENTARIUM.

2. *Conclusio deducitur & probatur.* EX hoc textu, & ex cap. 2. cum inter, hoc tit. DD. communiter sequentem deducunt assertionem: *Monachus, seu religiosus non debet aliquid peculiare possidere, alias si cum proprietate decedat, ecclesiasticâ sepulturâ privatur.* Probant eam textus in cap. sancimus, cap. Abbatibus 41. 12. quest. 2. cap. monacho 27. q. 1. cap. 7. de offic. ordin. Concilium Aliffiod. can. 23. ibi: *Si monachus in monasterio adulterium commiserit, aut*

peculiare habere presumpserit, aut fortum fecerit, & hoc Abbas per se non emendaverit, aut Episcopo, aut Archidiacono non intimerit, ad penitentiam agendam in alio monasterio retrudatur. Vernefe sub Pipino can. 11. *De illis hominibus, qui dicunt, quod se propter Deum tonsurassent, & modo res eorum, vel pecunias habent, & nec sub manu Episcopi sunt, nec in monasterio regulariter vivunt, placuit ut in monasterio sint sub ordine regulari, aut sub manu Episcopi sub ordine canonico, & si aliter fecerint, & correpti ab Episcopo suo se emendare noluerint, excommunicentur, & de ancillis Dei eadem forma servetur.* Aquisgran. cau. 110. *Eis, qui militant Deo, fugienda sunt ex toto corde divitia; quas qui habere volunt, sine labore non querunt, sine difficultate non inveniunt, sine cura non servant, sine anxia delectatione non possident, sine dolore non perdant.* Apostolus autem Christi militibus dixit 1. ad Corinthios cap. 7. *Volo vos sine solitudine esse: & radix omnium malorum est cupiditas, seu avaritia, quam quidam appetentes, erraverunt à fide, & inferuerunt se doloribus multis. Ast census iste terrenus est, à quibus vitiis diligitur, non est voluptatum materia, sed dolorum.* Quapropter expedit facultates Ecclesiæ possidere, ut inde viviant, qui non seculo, cuius gaudia fugienda

reputant; sed Deo deseruiunt, cuius ineffabilia bona desiderant: ideoque qui abstractis, acqueremenciatu patrimonii, sua Christo dedere, merito de facultatibus Ecclesie subsidium accipiunt temporale, ut qui tanto mentis desiderio celestia appetunt, sic in hac peregrinationis via sumptibus Dominicis sustententur, quatenus ad ea, quae contempserunt, minime redire qualibet necessitatis causa compellantur: Et quia nihil sibi proprium reliquerunt, manifestum est, illos copiosius Ecclesie sumptibus, quam canonicos, qui suis, & Ecclesie licite utuntur indigere; uniusquisque enim, ut ait Apostolus ubi proxime, proprium dominium habet à Deo. Concilium Mogunt. sub Rabano cap. 14. Nullus monachorum aliquid proprietatis habeat. Et res seculares, quibus renunciavit, nullatenus sibi usurpet, nec parochus Ecclesiarum accipere presumat sine consensu Episcopi: de ipso vero utalis, in quibus constructi fuerint, rationem Episcopo, vel eius vicario reddant, & convocati ad Synodum veniant. Trossejanum can. 3. Auditur, quod monachi nequaquam contenti communibus rebus, propriis, & lucris turpibus inserviant: quod vitium tanquam pestimum cancer, ne ultra proserpat, radicibus evellendum est. Concilium Oxoniense can. 49. Quoniam non licet viris religiosi aliquid proprium possidere, qui se, & sua pariter in ipso religionis ingressu Domino dedicantur. Trident. sess. 25. de reform. cap. 20. Londin. anni 1075. ex regula B. Benedicti, & dialogo Gregorij: Et antiqua regularium locorum consuetudine, ut monachi ordinem debitum teneant. Si quis vero aliquid proprii sine licentia habere in morte fuerit deprehensus, nec ante mortem id reddiderit, cum poenitentia & dolore peccatum suum confessus nec signa pro eo pulsantur, nec salutaris pro eius absolutione hostia immoletur, nec in cimiterio sepeliatur. Alia plura Sanctorum Patrum decreta congesserunt Crespetius in summa, fol. 625. Antonius Augustinus in epit. juris Pont. lib. 9. tit. 4. Jodoc. Coccius tom. 2. thesauri, lib. 4. art. 3. Illutant ultra congestos à Barbosa, & Garanna in presenti, Bellarminus lib. 2. de monachis, cap. 20. Ladius Mancinus sacri juris controu. disput. 9. Robertus lib. 2. rerum iudic. cap. 2. Landmeter. lib. 2. de veteri mon. cap. 4. & cap. 11. & in comment. regule D. Augusti, fol. 19. Murga tom. 2. disquisit. mor. tract. 1. disquisit. 6. per tot. Basilus Legion 9. 9. schol. cap. 2. Cellotius de hierarch. lib. 7. cap. 5. & lib. 9. cap. 22. Araujo in decis. moral. tract. 3. 7. 29. Theophilus Raynaudus tom. 17. tract. de male viv. in relig. punct. 2. Bravo ad regul. D. Benedicti, cap. 33. Tondutus resol. canonic. cap. 96. Lemaitre lib. 1. de monachis, ferè per tot. & lib. 2. cap. 12. Galletus relig. opusc. cap. 14. Bosquetus in not. ad Innocentium III. lib. 2. cap. 95. Fragofo p. 2. de regim. Christ. Reipub. disput. 24. §. 12. Souchetus in notis ad epist. 57. Carnot. Balsamon. in can. 6. Synodi Carthag. Spondanus de camer. p. 2. lib. 2. cap. 4. Gazeus in notis ad Cassianum, lib. 4. instit. cap. 13. Hieronymus Garcia tom. 1. polit. regul. cap. 3. tract. 4. difficult. 1. qui innumeros refert, Turrianus lib. 2. de votis monast. Vivar. de veteri mon. lib. 2. cap. 6. Mendoza lib. 2. Concil. Illiber. cap. 30. Diana p. 3. tract. 3. resol. 100. Benedictus Haerphentus lib. 4. disquis. monast. tract. 7. disquisit. 1. Scortia in select. Pontif. consti. epitom. 158. theorem. 398. Stephanus Durantius variar. qq. 9. 7. & 9. Desiderius Heraldus lib. 2. de auctorit. rei iudic. cap. 13. Bruno Challaing. de privil. regul. tract. 4. cap. 5.

D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. III. Pars II.

Sed pro dubitanti ratione in presentem assertionem ita insurgo: Paupertas praeterquam reputat juri divino, ad peccandum inducit, & majori perfectionique bono obstat: igitur non est ita exactè à monachis observanda. Antecedens probatur primò ex cap. 15. Deuteron. ubi ait Dominus: Egenus, & mendicis non erit inter vos. Secundo quia paupertas pauperem plerumque in discrimen peccati vocat, & hominibus spiritualibus valde nocet. Proverb. cap. 30. ibi: Ne fortè satiatus alliciat ad negandum, vel dicam: Quis est Dominus? aut egestate compulsus furer, & periret nomen Dei mei. Et Eccles. cap. 27. Propter inopiam multi deliquerunt. Facit illud Theogn.

Vah! misera paupertas: quid meis incumbens humeris
Dedecore tum corpus afficit, tum mentem nostram?

Majori etiam bono impedimentum affert, quia acceptissimum Deo opus excludit, hoc est elemosynam. Igitur perfectioni monachali non convenit paupertas. Augetur hæc difficultas ex eo, nam prioribus Ecclesie sæculis, cum vita sanctiorum perfectionique monachorum erat, eos dominium bonorum suorum retinuisse constat ex l. generali, C. de sacros. Eccles. l. si quis, C. de Episcop. & cleric. Novel. 5. Leonis, ubi statuitur, monachorum bona, qui non condito testamento decedunt, Ecclesie vel monasterio esse donanda: ergo quia habebant monachi eorum dominium. Difficilis etiam est poena in presenti sancita in monachos proprietarios; nam si crimina morte extinguuntur, l. defuncto. ff. de public. iudic. late probant Antonius Gomez lib. 3. var. cap. 1. Pichardus in §. 1. Instit. de perpet. & tempor. non rectè cadaveri in presenti imponitur poena privationis sepulturae.

Qua dubitandi ratione non obstante vera est praesens assertio, pro cuius expositione sciendum est, inter substantialia Religionis, seu monachatus vota omni aeo paupertatem fuisse enumeratam: paupertatis votum in lege veteri emissum, de quo agunt P. Sierlogus tom. 3. in Cantica, cap. 1. vers. 10. vestig. 2. Prater Josephus à Sancta Maria in apolog. defens. hist. Prophet. princip. 4. per varios §§. ut ad paupertatem sponte emissam à monachis, & cæteris religiosi, in lege gratiae perveniamus; & constat exemplum Christi Domini, & SS. Apostolorum: sequentesque monachi Macharius, Amonius, Basilus, Benedictus, Augustinus, & cæteri Patriarchæ, primum inferuere votum paupertatis suis regulis adeo strictum, ut monachi non solum habere, retinere, accipere, verum nec dicere aliquid proprium possent. D. Benedictus cap. 23. sua regul. ibi: Ne quisquam suum esse aliquid dicat. D. Basilus in regul. brevior. interrog. 35. & 85. D. Ilidorus regul. monast. cap. 19. ibi: Monachi nihil peculiare sibi facere audeant, nec in suis cellulis quidquam, quod ad victum, vel ad quamlibet rem aliam pertineat. D. Augustinus cap. 1. sua regula, & ex eo regula Tamatenis cap. 14. regula Ferreoli cap. 10. regula S. Fructuosi cap. 4. quindecim regulas SS. Patrum ad idem refert Benedictus Anianus in compil. regul. SS. PP. & Cassianus lib. 4. instit. cap. 13. ait. In his monasteriis, in quibus aliqua remissius indulgentur, etiam hanc regulam strictissime servari, ut ne verbo quidem audeat quis dicere aliquid suum, magnumque sit crimen ex ore monachi processisse, Co-

dicem meum, tabulas meas, graphium meum, tunnicam meam, caligas meas; proque hoc digna poenitentia satisfactorius sit, si casu aliquo per surreptionem, vel ignorantiam huiusmodi verbum de ore eius effugerit. Exagerat idem regula cuiusdam distincta ab illa, quae est Servi Dei ad Sorores, ita statuens: *Qui dixerit, Meum est hoc, aut illud, peccavit coram Deo, nisi tantum per obreptionem sermonis; sed pro hoc ipso tamen veniam petat à Deo, & caveat de reliquis, & ne iterare audeat.* Hinc Sanctus Columbanus in suo poenitent. ait: *Meum, & tuum dixit, sex plagis puniatur.* Unde constat, quando studio, & zelo viri illi monasticæ vitæ perfectionem, quæ ab omnimoda rerum omnium abdicatione nomen accepit, amplectebantur, & quantò ab hoc vitio proprietatis abhorrebant, ut non solum facto, sed nec verbo quidem aude- ret quis dicere aliquid proprium, agnoscentes animos divina observatione devinctos, non decere patrimoniorum desiderijs occupari, ut aiebant Imperatores in l. 104. C. Theodof. de Decur. nec malè aiebat P. Blesensis opus. de amicitia, cap. 10. *Felicissimam vitam agerent homines, si hæc duo verba de medio tollerentur, Meum, & Tuum.* Quod dysticho hoc nescio quis expressit:

*Si duo de nostris tollas pronomina rebus,
Prælia cessarent, pax sine lite foret.*

Plura de paupertate religiosa, & ejus perfectione congeslerunt D. Bonaventura, & alij ad caput. 6. regule S. Francisci. D. Thomas 3. p. 9. 48. artic. 3. Suarez tom. 3. de relig. lib. 2. cap. 12. num. 1. Lezana tom. 2. cap. 6. num. 4. Thomas Sanchez lib. 5. in Decal. cap. 1. num. 9. Lugo de iustitia tom. 1. disput. 3. sect. 4. num. 75. Garcia tom. 1. polit. regul. difficult. 2. dub. 2. Jodoc. Coccius ubi supra Murga fusc tom. 2. disquis. mor. tract. 1. disquis. 6. per. rotam.

E contrario proprietatem in monachis vitium iniquissimum appellavit D. Benedictus, cujus nomenclaturæ rationes varias adduxit, & illustravit Haæphtenus lib. 4. tract. 7. disquis. 5. quia est radix omnium malorum. Cassianus de eo agens lib. 7. instit. cap. 6. ait: *Receptaculum est malorum, vitiorumque omnium radix, & inextricabilis nequitie fomes efficitur, dicente Apostolo ad Timoth. cap. 6. radix omnium malorum est philargyria, id est amor pecunie, cuius noxiam deinde & multiplicem sobolem describit.* Pro hac non mendacij, non perverij, non furti facinus admistere perhorrescit, non fidem frangere, non iracundie noxio furore suppleri: si quoquam à spe questus deciderit, non honestatis, non humilitatis modum transcendere pertimescit, sitque ei per omnia, ut alius venter, ita huic aurum, & spes lucri pro Deo. Unde Apostolus ad Colossens. cap. 3. huius morbi noxia venena prospiciens, non solum eam radicem esse omnium malorum, verum etiam idolorum servitutem, pronuntiavit dicens: *Et avaritia, quod in Greco dicitur, quæ est simulacrorum servitus.* Ita & ille cap. 9. qui subdit: *Eo monachum rabia pertrahi, ut sua professionis efficiatur desertor.* Quod & Balianus confirmat constit. monast. cap. 35. ibi: *Qui proprium aliquid habere studet, is sine dubio nihil aliud, quam disjunctionem, & defectionem à ceteris meditatur.* Audiendus quoque Magnus Gregorius lib. 10. epist. 22. infaustam stirpem huius vitii pestringens. Si (inquit) peculiaritas à monachis habetur, nec concordia, nec charitas in congregatione poterit permanere. Concinit huic per-

familiaris amicus S. Leander instit. virgin. cap. 18. *Peculiare, quod in canobis pro magno crimine habetur, tu pro grandi evita contagione.* Adulterium certe est, quia conscientie bone integritatem usurpata rei privitate maculat: furti crimen est, quoniam domo omnia, quæ habentur in monasterio omnibus sunt communia, habere sibi latenter præsumit, quod à ceteris ignoratur: fraus est manifesta, quia reponit in commune, quod possidet; sed exiguum parvitatem privatim occultat fraude: unum crimen, sed plura contagia: tanta nequitia malum velut gehenna evita præcipitium, & quasi iter cave ducent ad infernum. Plura de malitia huius peccati, & quando habeat rationem sacrilegij, tradit Haæphtenus disquis. monast. lib. 4. tract. 7. disquis. 5. per. tot. Unde in monachos proprietarios varie statuta sunt pœnæ. Primo enim monitione præmissi corpi debet coram ceteris fratribus, ex regula D. Benedicti cap. 33. ibi: *Quod si quisquam hoc nequissimo vitio deprehensus fuerit delectari, admonetur semel: & iterum; & si non emendaverit, correptioni subjacet.* Quæ duplex monitio regularis dicitur in cap. cum 6. hoc tit. & postea excommunicatur, vindictæque corporali subditur id est fustibus creditur. Sanctus Columbanus in suo poenit. ibi: *Operis peculiaris præsumptio centum plagis; possessio alienius rei, quam non necessitas generaliter fratribus concessit, amissione ejusdem, & centum plagis coercetur.* Olim etiam monachi proprietarij à monasterijs eiciebantur, dicto cap. cum 6. vel in alijs poenitentia peragenda causâ detrudebantur. Concilium Aluffiod. can. 23. ibi: *Si monachus peculiare habere præsumpsit, ad agenda poenitentiam in alio monasterio detrudatur.* Novis constitutionibus Concilij Trident. sess. 25. de regul. cap. 1. monachus proprietarius activâ, & passivâ voce privatur, & juxta suæ Regule, & Ordinis constitutiones puniri jubetur. Benedictus XII. cap. 16. *Benedict. inhables à beneficium, prioratum, officium, aut quamlibet gubernationem eos reddidit: tandem sepulturâ eccllesiasticâ privantur ex cap. 6. hoc tit. quam privationem sepulturæ fustan accepit Pontifex ex simili facto; quod apud Ægyptios olim contigit, ut refert D. Hieronymus epist. 22. ad Eustochium.* Nutritæ enim cum monachus centum solidos, quos lina terendo acquisierat, dereliquisset, sancto PP. qui aderat decernente spiritu defossus fuit cum isdem sua solidis, cunctis conclamantibus, *Pecunia tua tecum sit in perditionem.* Solennis formula in proprietarios monachos usitata, quam primò D. Petrus Apostolus terribiliter protulit in Simonem Magum, actum Apost. cap. 8. vigulleque deinceps hanc poenam cum ipsa imprecatione, constat ex Caesario homil. 10. *Domini, in Sexar. ubi agens de Nicolao Abbate Hardenaulemiti ait: Qui fratrem suum carnalem, suaque domus monachum propter unum obolum, qui inventus est circa eum cum moveretur, extra cæmeterium sepeliri fecit, atque eundem obolum super ipsum iactans, cunctis clamantibus: Pecunia tua tecum sit in perditionem.* Et in chron. Carthus. lib. 7. cap. 39. refertur, quod cum monachus quidam Carthusianus ardens ad nummos plurimos juxta se clam coarcessisset, ac tandem iusto Dei iudicio in reptorium traductus sensum, nec sceleris sui pondus ipse ferre valens, nec per poenitentiam desistere volens, in cella semet ipse suffocasset, Prior ac fratres monasterij nummos inventos super ipsum

in sterquilino sepultura traditum projecerunt, clamantes: *Pecunia tua tecum sit in perditionem*. Et rectè hæc pœna monachis cum proprietate decedentibus imponitur; nam cum excommunicati sint, ut supra probavi, & excommunicati sepultura ecclesiastica reddantur indigni, juxta tradita in *cap. sacris de sepulchris*. rectè in presenti docetur, monachos proprium possidentes, extra Ecclesiam esse in sterquilino sepeliendos.

Nec obstat dubitatio supra adducta, quâ moti Hæretici varios, & contrarios errores circa paupertatem tenuerunt. Apostolici asseruerunt, paupertatem Apostolorum adeo necessariam esse, ut eam non profitentes salvari nequirent. Contra Vigilantius Gallus docebat, melius facere eos, qui utuntur rebus suis, quàm illos, qui possessionibus venundatis semel omnia largiuntur. Desiderius Longobardus docuit, non esse licitum omnia pro Christo relinquere, nisi quis talem religionem profiteatur, quæ possessiones habet vel si talis sit, qui de labore manuum suarum vivere possit, ut refert Castro *adversus hæreses, verbo Paupertas*. Guillelmus de Sancto Amore tractatum scripsit contra monachos mendicantes, quo persuadere intendit, paupertatem habitualemente licitam, non autem actualem; hoc est, licitam esse animi promptitudinem ad relinquendum omnia pro Christo, cum necessitas urget; illicitam verò esse paupertatem, per quam aliquis renunciat omnibus, quæ possidet, ut liberius Deo servire valeat. Joannes Wiclephus, dixit esse fatuos, & se periculo vitæ exponere religiosos paupertatem videntes, ut refert Thomas Waldens. *tom. 1. lib. 4. art. 1. cap. 16.* cui ferè consentiunt Lutherus, & Philippus Malanchton: quod doctè & feliciter debellavit D. Hieronymus contra *Vigilantium*, D. Augustinus *epist. 89. & 106.* Bellarminus *tom. 1. controvers. lib. 2. de Monachis*, D. Thomas in *opusculo contra impugnantes relig. cap. 6.* Nec illis fævet dicta auctoritas Deuteronomi nam in primis Thomas Waldensis *lib. 4. de antiqui fidei doctrin. tom. 2.* docuit verba illa non prohibitionem, sed permissionem continere, quia illis verbis Deus non prohibet, nec damnat paupertatem, sed pollicetur Judæis, si legem suam servaverint, inter eos nullum egenum, seu mendicum futurum: quam interpretationem verba sequentia illius capituli confirmant. Deinde D. Thomas *2. 2. q. 187. artic. 5.* docet, quod in illis verbis non vetatur pia, & iusta mendicitas, sed prohibetur, ne divites sint divitiarum suarum tenaces, ut eam ob causam plures egenti reperiantur inter eos; & mendicare cogantur. Nec obstat, quod dicebamus, per votum paupertatis à monachis emissum impediri majus bonum, videlicet facultatem faciendi elemosynam. Nam pro solutione sat esset referre verba D. Augustini contra Vigilantium *de Eccles. dogmat. cap. 71. tom. 3.* ubi ait: *Bonum est facultates cum dispensatione pauperibus erogare; melius est pro intentione sequendi Dominum insimul donare, & absolutum solitudinis egere cum Christo.* Respondet autem D. Thomas dicta *quest. 186. artic. 3.* donum elemosynæ quasi sacrificium esse; eum enim, qui elemosynam dat, sibi aliquid, vel multum retinere, juxta Gregorium *homil. 20. in Ezechielem*; votivam verò paupertatem, bonorumque omnium renunciationem, quasi holocaustum dici posse, quod majus sacri-

ficio est; nam holocausti appellatione venit hostia, quæ tota & citra retentionem Deo consecratur, atque ob id extremo loco relatum fuisse in psalmo 50. *Tunc acceptabis sacrificium justitie, ablationes, & holocausta.* Nec obstat primum difficultatis augmentum deductum ex dicta Novella 5. Leonis, cum similibus. Nam valdè controversum est inter DD. an votum paupertatis primis Ecclesiæ sæculis à monachis emissum solenne esset, ita ut nullum dominium penes ipsum profitemem vitam monasticam remaneret. Pater Vazquez *1. 2. disput. 165. cap. 6.* Basilius *Legion. q. 3. schol. cap. 9.* docuerunt, veteres monachos dominii rerum suarum capaces fuisse, quousque novo jure solennitas votorum introducta fuit. Quibus accedit P. Suarez *tom. 3. de relig. lib. 8. cap. 7.* Contraria tamen sententia communior est, quam novissimè defendit Vivar. *de veteri monach. lib. 2. cap. 5. num. 10.* Sed verè hujus questionis solutio provenit ex alia, an videlicet vota castitatis, & paupertatis olim adeo solennia essent, ut irritarent actum in contrarium factum, matrimonium videlicet à Monachis contractum, seu testamentum ab eis conditum? Et qui tenent vota illa veterum monachorum solennia fuisse, necessario admittunt monachos incapaces omnino mansisse dominij, seu alicujus proprietatis, & ita testamenta, contractusque, & alios alienationis actus ab eis celebratos, non solum illicitos, verum & invalidos, ac nullos fuisse. Qui verò admittunt solennitatem votorum novo jure introductam esse, in Synodo videlicet Romana celebrata anno 1139. (quibus assentior) necessario fateri debent, si non licitè, validè tamen testamentum, & alios contractus veteres monachos potuisse celebrare, juxta quorum sententiam accipiendi sunt textus in dicta Novella 5. Leonis, & alij supra citati, ut jam probavi in *cap. 2. de testam.* Nec tandem obstat ultimum augmentum dubitandi rationis; nam pœna hæc privationis sepultura, nonnullis in casibus utroque jure recepta, & statuta est, ut probavi in *cap. sacris, de sepulchris*. ex rationibus in ejus commentario adductis.

Sed supra traditis obstare videtur D. Augustinus *sermon. 2. de communi vita clericor.* relatus à Gratiano in *cap. nolo, 12. q. 1.* ubi ita Sanctus Doctor ait: *Certe ego sum, qui statueram, sicut noster, eus in nullum ordinare clericum, nisi qui mecum vellet manere, aut si vellet recedere à proposito, rectè illi tollerem clericatum, quia defereret sanctæ societatis promissum, & primumque consensum.* Ecce in conspectu Dei. *& vestro multo consilium: qui volumus habere aliquid proprium, quibus non sufficit Deus, & Ecclesia sua, maneam ubi volumus, & ubi possunt, non eis aufero clericatum.* Quæ verba de monachis intelligi debent, ne dicamus inter monachos, & clericos nullam olim fuisse differentiam, cum constet clericos semper proprium possidere potuisse, ut constat ex *cap. clericos. 1. q. 2.* ibi: *Clericos autem illos convenit Ecclesie stipendiis sustentari, quibus parentum, aut propinquorum nulla suffragantur bona.* Igitur si ex sententia D. Augustini monachi possunt proprium retinere, non rectè asserimus monachos aliquid peculiare possidentes, excommunicandos, ac sepultura ecclesiastica privandos esse. Gratianus textum hunc accipit non de monachis, sed de clericis, & ideo D. Augustinū affirmare, non ideo auferendum esse clericatū ab eis, eo quod proprium habere velint.

velint. Gratianum sequuntur Marfilus *de red. dit. eccles. 2. part. cap. 5.* Covar. *in cap. 1. num. 1. de restam.* Duarenus *lib. 2. de sacris eccles. ministr. cap. 1.* Joannes de Polemar. *in orat. habita in Concil. Basili. de civil. domin. cleric. pag. 398.* aliter textum illum exponit Basilius *de matrim. lib. 7. cap. 12. num. 4. & dict. quest. 3. schol. cap. 9.* sed verius existimo, B. Augustinum in eo textu non tantum de clericis loqui, sed de monachis. Construxerat enim ipse plura monasteria in Africa, ut constat ex Possidio in vita sancti Augustini, *cap. 2.* Baronio *anno 1391. num. 23. & 24.* & latè refert Marquez *in orig. Eremit. Pennotus lib. 1. hist. canonic. regul. quare cupiens, ut monachi viverent secundum statum & disciplinam illius sæculi, haberentque tantum bona in communi, statutum illud fecit: de quibus monachis acci-*

piendus est idem sanctus Doctor *ralatus in cap. non dicatis, cap. exemplum 12. quest. 1.* Nec tamen omnes, qui ordinari vellent, exitarunt se necessariò hanc vitam servatos *in ferm. 2. de communi vita cleric. Non quidem permittit, ut monachi bona habeant, quia hoc ipsemet in sermone 3. de communi vita cleric. satis prohibuit: sed affirmat se mutasse propositum, quod habebat non instituendi nisi monachos, & jam velle ordinare clericos, quos non cogit in communi bona possidere; sed si velint, ut proprium retinere possint, Huic etiam conclusioni opponi solent textus in cap. 2. de condition. apposit. capite infirmante, qui clericus, vel vov. cap. veniens 19. de simon. quorum veram interpretationem in eorum commentariis dabimus.*

CAPUT V.

Innocent. III. Ubaldo (a) Plebano S. Gabini.

Quod Dei timorem præ oculis habeas, ex fructibus tuis colligitur evidenter, cum opera, quæ facis, testimonium perhibeant veritati: unde totum in Domino propositum commendamus. Sanè sicut jamdudum auribus nostris insonuit, quondam ad frugem melioris vitæ transire desiderans, officium Plebani (b) resignasti, & coram fratribus (c) sancti Victoris Bononien. (d) promissionem de tua conversione fecisti, neque professionem solennem emittens, neque habitum religionis assumens. Sed nobilis vir Comes Albertus, & parochiani plebis ejusdem, attendentes, relaudabiliter præfuisse, ac de recessu tuo eidem loco jacturam non modicam imminere, desiderium tuum hæctenus retardarunt, à ven. f. n. (e) Florentino Episcopo impetrantes, ut ministres ibidem. Hoc etiam dil. f. noster P. Basilicæ duodecim Apostolorum presbiter Cardin. tunc Ap. Sed. Legatus, pensatâ utilitate plebis proponitur annuisse, quod jamdicti Comes, & populus à nobis ratum haberi simpliciter postularunt, præsertim cum de licentia Prioris sancti Victoris Bononien. dignoscaris hæctenus id fecisse. Licet autem in (f) Lateranen. Concilio de monachis caveatur, ne singuli per villas, & oppida, seu per quascunque parochiales ponantur Ecclesias, sed in majori conventu, aut cum aliquibus fratribus maneat, ne soli inter sæculares homines spiritualium hostium confictum expectent, Salomone dicente: *Væ soli, quia si ceciderit, non est qui sublevet eum: quia tamen istud de canonicis regularibus specialiter non cavetur, qui etsi à sanctorum monachorum consortio non putentur sejuncti, regulæ tamen inserviunt (g) laxiori, & per antiquos (h) canones monachi possunt ad Ecclesiarum parochialium regimen in presbyteros ordinari, ex quo debent prædicationis officium, quod privilegiatum est, exercere; sic annuendum duximus postulari, ut exercens plebani officium, si commodè fieri poterit, unum canonicum regularem tecum habeas ad cautelam, cujus in his, quæ Dei sunt, regularis observantiæ, tam consortio, quam solatio perfruaris.*

NOTÆ.

- (a) **Plebano.**] Ita etiam legitur in tertia collectione, *sub hoc titul. cap. 1.* Plebanus, qui etiam Archipresbyter ruralis, vel Curio, seu Decanus dicitur *in cap. ultim. de offic. Archid. cap. final. ne clerici, vel mon. cap. 1. cod. tit. in 6.* est qui habet sub se capellas, in quibus clerici perpetuò instituuntur, & illi subsunt, ab eoque sacramenta recipiunt; & ejus Ecclesia dicitur Plebani: *in dict. cap. 1. ne clerici, vel mon. lib. 6.* Nec sufficit, ut quis Plebanus dicatur, quod altaria in Ecclesia propria habeat, & dentur in titulum; sed desideratur, ut sit Ecclesia Plebano subdita, & in ea perpetuò clerici instituuntur, ut

probat Cæsar *de Ecclesiastica hierarch. 3. part. disputat. 13. §. 3.* An verò Plebani ultra jurisdictionem fori penitentialis dignitatem in Ecclesia habere dicantur, examinant Filescus *de origine paroch. cap. 3.* Cæsar *ubi supra.* Waldus ergo, de quo in præfenti, Plebanus erat Ecclesiæ S. Gabini habens sub se diversas Ecclesias. De ipso præclaro Martyre nonnulla congestit Baronius *Martyrol. die 19. Februarii.*

(b) **Resignasti.**] In manibus proprii Episcopi, juxta adducta in *cap. admonet. de renunc.*

(c) **Sancti Victoris.**] De hac Ecclesia canonicorum regularium nonnulla addaxi in *cap. cum bis, de majorit. & obed.*

(d) **Promissionem.**] Ob quam tenebantur vitam regula-